

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: מועד מיוחד תש"ף, 2020
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

עברית: הבנה, הבעה ולשון – שאלון מותאם

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות

חלק שני – לשון – 50 נקודות

פרק א: שם המספר

פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דפי עזר לנבחן (עמ' 8–9).

ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

הבעיה היא שתוכניות בנייה ישנות, שאושרו לפני שנחקק "חוק החופים" בשנת 2004, אינן כפופות לחוק, ולכן יזמים יכולים לממש אותן ולבנות גם בתחום שהחוק אוסר בו בנייה (במרחק 100 מטרים מקו החוף). כך הן מאיימות על החופים הפתוחים לציבור – למשל התוכנית לבניית "כפר הנופש בצת", שפורסמה ב-1992.

שאלה 2

קשת רוזנבלום תהיה מרוצה מן ההחלטה שתוכנית "כפר הנופש בצת" לא תמומש והחוף יישאר שטח ציבורי פתוח. היא מתריעה שרצועת החוף הפתוחה לציבור תצטמצם מאוד בגלל בנייה מסיבית, ומזכירה במפורש את הבנייה התיירותית המתוכננת בחוף בצת כאחד המיזמים המאיימים על החוף. היא מציגה בהסכמה את עמדת התומכים בתיקון החוק, שלפיה החופים שייכים לכולנו ולכן השיקול הציבורי חייב להיות ראשון במעלה. ההחלטה בטקסט 3 מגשימה בדיוק את מה שהיא מבקשת: החוף נשאר פתוח לכלל הציבור. (לעומתה, הלל שוקן לא היה מרוצה: לדעתו הדרישה לרצועת חוף נקייה מפיתוח מזיקה, והוא מבקר את הארגונים הירוקים שנאבקו לסגור את הפרצה בחוק.)

שאלה 3

הכותב משווה בין ניס לאשדוד מבחינת המרחק של הבנייה מקו החוף ומבחינת מעמדן כערי תיירות. בניס העיר בנויה לכל אורך החוף במרחק של פחות ממאה מטרים מקו המים, בבנייה רציפה בגובה 7–8 קומות, ואילו באשדוד בתי העיר רחוקים מקו החוף 250 עד 550 מטרים. גם מבחינת התיירות יש הבדל גדול: ניס היא מאתרי התיירות החשובים באירופה, ולעומתה אשדוד בקושי נמצאת על מפת תיירות הפנים של ישראל. מכאן מסיק הכותב שבנייה צפופה הקרובה לחוף, כמו בניס, אינה פוגעת בעיר אלא דווקא מצמיחה עיר תוססת ומצליחה שהחוף הוא חלק מחיי היום-יום שלה, ולכן הדרישה של הארגונים הירוקים לרצועת חוף עירונית נקייה מפיתוח מוטעית ומזיקה.

שאלה 4

א. רווחתו של הציבור ואיכות חייו

ב. לדעת קשת רוזנבלום (טקסט 1), הדרך היא לשמור על החופים פתוחים לציבור ולהגביל את הבנייה עליהם – באמצעות חוק החופים ותיקונו, שיחסום את היתרי הבנייה הישנים שניתנו לפני חקיקת החוק. כך כל הציבור יוכל להגיע לחוף ולנפוש בו בעלות אפסית. לעומתה, לדעת הלל שוקן (טקסט 2), הדרך היא "עירוניות נכונה": לבנות בצפיפות גם לאורך החוף (להקים "מגדלים" לפי עקרונות נכונים), כך שהחוף יהיה חלק מחיי העיר; להכביד על השימוש ברכב פרטי, לגבות מחיר אמיתי על חנייה ולהשקיע בתחבורה ציבורית מגוונת.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

הבנייה בחופי ישראל והמחלוקת על תיקון חוק החופים

רצועת החוף של ישראל נתונה בלחץ בנייה כבד. יזמים ועיריות גילו את הערך הכלכלי של החוף, ובשנות התשעים, בהיעדר חקיקה, נבנו על החוף מיזמי ענק, כמו מגדלי חוף הכרמל בחיפה (רוזנבלום, 2014). כיום יש לכל תושב פחות מסנטימטר וחצי של חוף פתוח בממוצע, ומיזמים חדשים, כגון כפרי נופש בחוף בצת ובחוף פלמחים, עלולים לצמצם את החוף הפתוח עוד יותר (רוזנבלום, 2014).

בשנת 2004 נחקק "חוק החופים", האוסר בנייה במרחק של 100 מטרים מקו החוף. אולם החוק אינו חל על תוכניות שאושרו לפני חקיקתו, ולכן בשנת 2012 הועלתה הצעה לתקן פרצה זו (רוזנבלום, 2014). על תיקון החוק חלוקות הדעות. חברי כנסת וארגונים ירוקים תומכים בו, משום שהחוף הוא המפלט היחיד שכל הציבור יכול ליהנות ממנו כמעט בלי עלות (רוזנבלום, 2014). גם החברה להגנת הטבע (2020) טוענת כי אין להשלים עם תוכניות ישנות שנכתבו לפני שהשתנתה התודעה הציבורית בנוגע לחופים, ובזכות מאבקה הוחלט שחוף בצת יישאר פתוח. לעומתם, שוקן (2014) סבור שהדרישה לרצועת חוף עירונית נקייה מפיתוח מזיקה. לדבריו, בניס הבנייה הצפופה לאורך החוף יצרה עיר תוססת שהחוף הוא חלק מחיי היומיום שלה, ואילו באשדוד, שבה הבנייה מרוחקת מן החוף, התושבים נאלצים להגיע לים ברכב פרטי. נראה אפוא שהמחלוקת אינה רק על הבנייה עצמה, אלא על השאלה כיצד החוף ישרת בצורה הטובה ביותר את כלל הציבור.

ביבליוגרפיה

החברה להגנת הטבע (5 בפברואר 2020). חוף טוב הכול טוב: חוף בצת יישאר פתוח. אתר החברה להגנת הטבע. אוחר מ־teva.org.il.
רוזנבלום, ק' (5 במאי 2014). כיצד תיראה רצועת החוף של ישראל בעשור הקרוב? הארץ. אוחר מ־haaretz.co.il.
שוקן, ה' (10 במאי 2014). הדרך לגיהנום רצופה כוונות ירוקות. הארץ. אוחר מ־haaretz.co.il.

חלק שני — לשון

שאלה 6

- בחמישה במאי אלפיים וארבע עשרה
- יותר מ־שלוש עשרה שנים; עשרים ושבעה אחוזים
- פי שניים
- כשבעה עשר קילומטרים
- ארבע התוכניות
- שישה עשר כיסאות
- השבעים ושניים; כתשעה מיליון

שאלה 7

- א. משפט איחוי (מאוחה / מחובר).
- ב. [ביצירות ספרות רבות מופיע מוטיב החברות], איבר 1 [וסרטי קולנוע ישראליים רבים עוסקים בהוויה החברתית ובמושג ה"חֶבְרָה"]. איבר 2
- ג. ביצירות – תיאור מקום
החברות – לוואי
בהוויה – מושא (חלק ממושא כולל)
- ד. לפני וי"ו החיבור הראשונה סומן פסיק משום שהיא מחברת בין שני איברים של משפט איחוי, ובמשפט איחוי נהוג להפריד בפסיק בין האיברים. לפני וי"ו החיבור השנייה לא סומן פסיק משום שהיא מחברת בין שני חלקים כוללים (שני מושאים: "בהוויה החברתית" ו"במושג החברה"), ואין מסמנים פסיק לפני וי"ו החיבור שבין שני החלקים האחרונים של חלק כולל.

שאלה 8

- א. משפט מורכב.
- ב. הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך טוען [שהיישוב הארץ־ישראלי התאפיין במחויבות עמוקה לרעיון הלאומי]. פסוקית מושא
- ג. נתן רוטנשטרייך – תמורה
היישוב – נושא (של הפסוקית)
לרעיון – לוואי
- ד. לדברי הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך, היישוב הארץ־ישראלי התאפיין במחויבות עמוקה לרעיון הלאומי. (אפשר גם: "לטענת הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך, ..."; "לדעת / לפי הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך, ...")
- ה. על ידי הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך נטען [שהיישוב הארץ־ישראלי התאפיין במחויבות עמוקה לרעיון הלאומי]. פסוקית נושא
(אפשר גם: "מה שטוען הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך הוא שהיישוב הארץ־ישראלי התאפיין במחויבות עמוקה לרעיון הלאומי" – [מה שטוען הוגה הדעות נתן רוטנשטרייך] פסוקית נושא.)

שאלה 9

א. (1) לוואי

(2) מושא

(3) מושא

(4) נושא

(5) תיאור סיבה

ב. משפט (1): שימוש בפועל סביל ("נעשו" - בניין נפעל), שהנושא שלו ("ניסיונות") הוא מקבל הפעולה ולא עושה אותה.

משפט (2): משפט סתמי - הנשוא "מייחסים" בא בגוף שלישי רבים, בזמן הווה, בלי נושא (נושא סתמי).

ג. אף על פי שבמערכת החינוך מייחסים לחינוך הציוני חשיבות רבה, תלמידים רבים בישראל אינם זוכים לחינוך ציוני.

(אפשר גם: "אומנם במערכת החינוך מייחסים לחינוך הציוני חשיבות רבה, אך / אולם תלמידים רבים בישראל אינם זוכים לחינוך ציוני.")

שאלה 10

א. • התפקיד התחבירי של החלק הכולל: נושא (נושא כולל - חברי כנסת רבים, פעילי סביבה וארגונים ירוקים).

• הקשר הלוגי: ריבוי (הוספה).

• את חוק החופים מקדמים חברי כנסת רבים וגם פעילי סביבה וארגונים ירוקים.

(אפשר גם: "את חוק החופים מקדמים חברי כנסת רבים, פעילי סביבה וארגונים ירוקים.")

ב. • המבנה נועד לצמצום (הגבלה): להדגיש שמטרת הארגונים הירוקים היא רק שמירה על שטחים פתוחים ולא שום דבר אחר.

• לדעת הלל שוקן, מטרת הארגונים הירוקים היא רק / אך ורק / בלבד שמירה על שטחים פתוחים.

ג. • ראוי שהפעילים למען איכות הסביבה ידרשו [לגבות מחיר אמיתי עבור חנייה]. פסוקית מושא מצומצמת

• ראוי שהפעילים למען איכות הסביבה ידרשו [שהרשויות יגבו מחיר אמיתי עבור חנייה]. פסוקית מושא

(אפשר גם: "...ידרשו שיגבו מחיר אמיתי עבור חנייה", "...ידרשו כי ייגבה מחיר אמיתי עבור חנייה").

שאלה 11

א. המשורר כתב שיר חדש, ועורך העיתון הציע לפרסם אותו במרשתת (באינטרנט). אולם המשורר דחה את ההצעה, משום שהוא חושש מתגובות פוגעות ומרושעות.
(אפשר גם: "אחרי שהמשורר כתב שיר חדש, הציע לו עורך העיתון לפרסם את השיר במרשתת. המשורר דחה את ההצעה, כי הוא חושש מתגובות פוגעות ומרושעות.")

ב. משפט 1: הקשבנו לאדריכל החופים, שהרצה בנושא החוף (= החוף היה נושא ההרצאה).
משפט 2: הקשבנו לאדריכל החופים, שהרצה כשעמד על החוף / בעודו על שפת הים (= ההרצאה התקיימה על החוף).

שאלה 12

הפועל	השורש	הבניין
יָרָצוּ	ר-צ-י/ה	הפעיל
הִצְטִינּוּ	צ-י-נ	התפעל
נִמְצְאוּ	מ-צ-א	נפעל
חָשִׁים	ח-ו-ש	קל (פעל)
מְאַשְׁרֵת	א-פ-ש-ר	פיעל
מְטַבֵּעַ	ט-ב-ע	הופעל
מִתְנַסֶּה	נ-ס-י/ה	התפעל

שאלה 13

א. היוצא דופן: קשורים. הבניין: קל (פעל) – בינוני פעול (סביל של קל).
ב. הפעיל.

גזרת נחי ע"ו/י	גזרת נחי פ"י/ו
מאיצות (א-ו-ץ)	הופיעו (י-פ-ע)
הבין (ב-י-ן)	הוכיחו (י-כ-ח)
העיבה (ע-ו-ב)	מובילים (י-ב-ל)

ד. נודע (שורש י-ד-ע, גזרת נחי פ"י/ו).
ה. לְהַאֲיִץ

שאלה 14

שם הפעולה	הבניין	א.
כרייה (כריית)	קל (פעל)	
הקמה (הקמת)	הפעיל	
חסימה (חסימת)	קל (פעל)	
פינוי	פיעל	
הוצאה	הפעיל	

אפשר גם: הפנייה (הפניית) – הפעיל; הטלה (הטלת) – הפעיל.

ב. (1) לקוח – משקל קטול.

(2) מייבש – פיעל; מחשב – פועל (פעל); עורף – קל (פעל).

שאלה 15

א. זוכים (או: זכו); מעידות; מתעניינים; מפגינים; (ה)משתתפים; מאפינת (או: אפינה); מחקים (או: חיקו).

ב. (ב)משאבים; תושבי; (ה)תפקידים; טיפול; (ב)תכנון; (ו)מחקרים; (ו)הסברה; (ה)יוזמות; (ה)פסולת; (ה)ניקיון.

שאלה 16

א. (1) רוקחות – בסיס וצורן סופי (רוקח + יות).

(2) שחקן – שורש ומשקל (ש-ח-ק + משקל קטלן).

ב. מכירה – גזרת השלמים (שורש מ-כ-ר).

ג. שבי – שם תואר במשמעות של אפשרות (סבילות): שאפשר לשבור אותו.

ד. במשפט (1): צורן נטייה; משמעותו שייכות (כינוי קניין, גוף מדבר – הגורל שלי).

במשפט (2): צורן גזירה; משמעותו יצירת שם תואר (מייחס תכונה – משחק שגורל הנבחרות תלוי בו, מכריע).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon